

ทางเลี้ยวและทางเลือก

การบริหารการศึกษาของกองทัพเรือและการปรับหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ

น.ก.สจ.ดร. นิสิต เพ็ชรนิบ
กองวิชาวิศวกรรมศาสตร์

ปัจจุบันนี้ โลกของเราอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกและสังคมในด้านต่าง ๆ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์เรา ก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ระบบและวิธีการต่าง ๆ ในอดีตบางส่วนอาจไม่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน หากเราต้องการที่จะอยู่รอดในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและการแข่งขันที่รุนแรง เราก็ต้องตื่นตัวอยู่เสมอและปรับตัวให้เข้ากันได้กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในทางบวกและทางลบ

วิกฤติเศรษฐกิจของชาติได้ส่งผลกระทบต่อการงบประมาณของกองทัพเรือเป็นอย่างมาก และก่อให้เกิดอุปสรรค และปัญหาในการบริหารราชการตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย แต่กองทัพเรือยังคงต้องบริหารราชการและพัฒนางองทัพในด้านต่าง ๆ ให้เกิดความสมดุลย์กับภัยคุกคามและปัญหาด้านความมั่นคงต่าง ๆ และยังคงต้องสร้างศักยภาพและภูมิคุ้มกันให้พร้อมรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ได้ต่อไป ในภาวะวิกฤติเช่นนี้ทุกฝ่ายควรต้องตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่อง “คุณภาพของกำลังพล” เนื่องจากกำลังพลเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ของการบริหารราชการและการพัฒนางองทัพเรือ การศึกษาจึงนับว่าเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการเสริมสร้างกำลังพลให้มีคุณภาพและขีดความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของกองทัพเรือได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในช่วงนี้เราจึงควรพลิกวิกฤติเป็นโอกาส โดยการเร่งพัฒนากำลังพลด้วยการฝึกและศึกษา แทนการพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์ให้ทันสมัย เพราะกำลังพลที่มีคุณภาพนั้นถือเป็นอาวุธสำคัญในการคงขีดความสามารถของกองทัพตามหลักการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

กระแสความเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาของไทย กับ การปรับตัวของกองทัพเรือ

ในระยะหลังนี้ผู้อ่านหลายท่านคงจะรู้สึกว้าว การศึกษาของไทยกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เริ่มตั้งแต่การออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ การปฏิรูปการศึกษาของภาครัฐ การประกันคุณภาพการศึกษา มาจนถึงการแข่งขันด้านการศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ สำหรับการศึกษาในกระทรวงกลาโหมกำลังมีกระแสความเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน โดยเริ่มจากการพิจารณาให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของพระราชบัญญัติฯ มาจนถึงการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของสถานศึกษาบางแห่ง เช่น การปรับหลักสูตร

การศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จาก ๕ ปีมาเป็น ๔ ปี เป็นต้น

หลายคนในกองทัพเรือเองยังคงวิจารณ์ว่าความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ด้านการศึกษาของรัฐไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับกระทรวงกลาโหม เพราะสถานศึกษาในกระทรวงกลาโหม มีได้อยู่ในสังกัดหรืออยู่ใต้ อาณัติของกระทรวงทบวงกรมด้านการศึกษาของรัฐ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ นั้นก็น่าจะต้องปฏิบัติตาม ซึ่งผู้เขียนเองเห็นว่า ความคิดเช่นนี้อาจจะยังไม่ถูกต้องนัก หากพิจารณาในประเด็นต่าง ๆ ให้ถี่ถ้วนแล้วจะพบว่า มีสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างแน่นอน เช่น กระทรวงกลาโหมยังคงต้องรับผลผลิต คือนักเรียนหรือนักศึกษาผู้ที่สำเร็จการศึกษา จากกระบวนการศึกษาที่รัฐกำหนดขึ้นใหม่มาให้การศึกษา ต่อตามแนวทางที่ต้องการ หรือรับเข้าปฏิบัติงานในหน่วยงานต่าง ๆ สังกัดกระทรวงกลาโหม ดังนั้น รูปแบบและวิธีการของสถานศึกษาในกระทรวงกลาโหม ก็คงต้องได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ ในอนาคตด้วย

หลักสูตรการศึกษาของสถานศึกษาหลายแห่ง ในกระทรวงกลาโหม ยังคงอิงหลักเกณฑ์และ มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อรักษาความเชื่อมั่นและการยอมรับจาก วงการอื่น ๆ และในอนาคตต้องดำเนินไปทิศทางเดียวกัน

แม้ว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ สังกัดกระทรวงกลาโหม อาจจะต้องมีลักษณะ พิเศษเฉพาะทางตามคุณลักษณะที่ต้องการให้ตอบสนองภารกิจ แต่ในฐานะที่กระทรวงกลาโหมต้อง ดำเนินนโยบายตามแนวทางของรัฐ หากรัฐมีนโยบายที่จะปรับปรุงการศึกษาของชาติไปในทิศทางใด กระทรวงกลาโหมคงต้องพิจารณาปรับตัวเองให้สอดคล้องกับแนวทางของรัฐด้วย

อย่างไรเสีย ข้าราชการ ทหาร ลูกจ้างในสังกัดกระทรวงกลาโหม ยังต้องใช้ภาษีของประชาชน ปฏิบัติราชการและในการดำเนินชีวิต ประชาชนมีสิทธิที่จะรู้ว่าภาษีอากรที่เขาจ่ายให้รัฐนั้น ได้รับการใช้ จ่ายอย่างคุ้มค่าหรือไม่ และสามารถมั่นใจได้หรือไม่ว่า ทหารของชาติมีคุณภาพและศักยภาพเพียงพอ ในการพิทักษ์รักษาความปลอดภัยประชาชนเหล่านั้นจากภัยคุกคาม

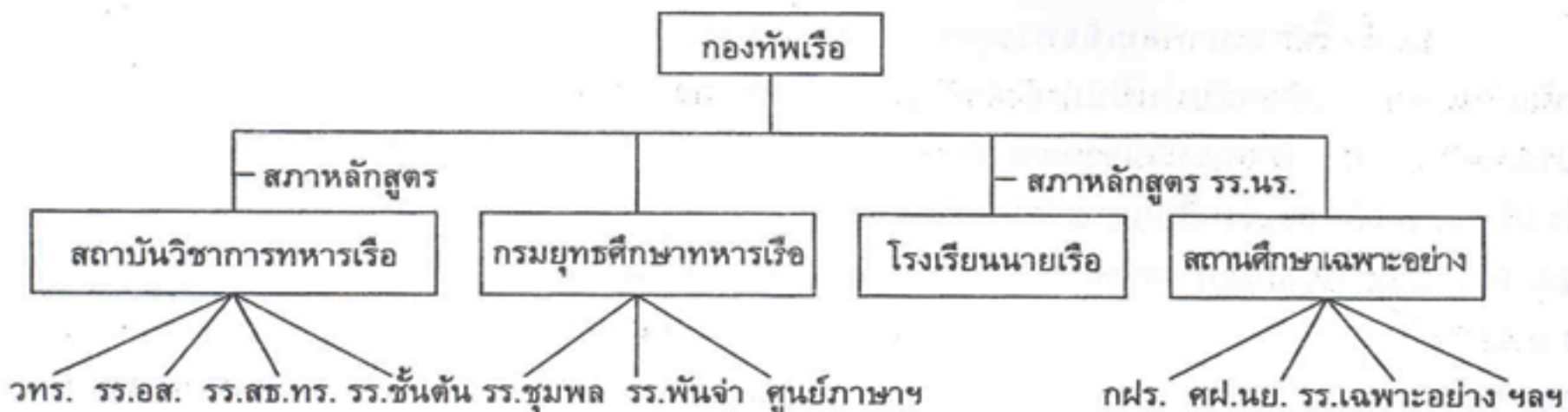
วันนี้ ความเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้านเริ่มมีผลกระทบต่อการศึกษาของกองทัพเรือแล้ว โดยเริ่มจากการปรับตัวเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งหน่วยศึกษาต่าง ๆ จะต้องเร่งดำเนินการ ล่าสุด โรงเรียนนายเรือเร่งพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาจากเดิม ๕ ปี เป็น ๔ ปี ตามนโยบายของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กระแสการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เป็นสิ่งท้าทายกองทัพเรือว่าจะให้ ความสำคัญเพียงใด และจะพิจารณาดำเนินการไปในทิศทางใด คงต้องพิจารณากันอย่างจริงจังและถี่ถ้วน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อ แนวทางการพัฒนากำลังพลของกองทัพเรือ ในระยะยาว ดังนั้น ผู้เขียนจึงให้ความสนใจเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาเป็นอย่างมาก และใคร่จะเสนอ แนวความคิดเรื่องนี้ต่อผู้อ่านโดยเฉพาะใน ๒ ประเด็นปัญหาที่สำคัญ คือ ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการ บริหารการศึกษาโดยรวมของกองทัพเรือ และประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรการศึกษาของ โรงเรียนนายเรือ

การศึกษาของกองทัพเรือไทย - จากอดีตถึงปัจจุบัน

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริที่จะพัฒนากิจการทหารเรือให้แก่คนไทย เพื่อกลับมาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนากิจการทหารเรือ ให้มีความเจริญทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ โดยทรงเริ่มจากการโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนนายสิบ โรงเรียนนายร้อยทหารเรือ โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายช่างกล เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๘ [ประพัฒน์ จันทวิรัช, พลเรือเอก, พระประวัตติ และพระกรณียกิจในสมัยรัชกาลที่ ๕ ของ พลเรือเอกพระบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์] จวบจนถึงปัจจุบัน การศึกษาของกองทัพเรือได้ดำเนินมาเป็นเวลาประมาณ ๑๐๕ ปีแล้ว เป็นผลให้กองทัพเรือสามารถสร้างกำลังพลที่มีความรู้ความสามารถไว้ปฏิบัติราชการทหารเรือ และสามารถสร้างกองทัพเรือให้มีขีดความสามารถทัดเทียมกับนานาอารยประเทศสืบมา

การศึกษาของกองทัพเรือในห้วงเวลาประมาณ ๑๐๐ ปีนี้ สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ช่วง ช่วงแรกคือการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๔๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๐๐ ช่วงหลังคือการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ถึง ปัจจุบันเท่าที่ผู้เขียนได้ศึกษาและวิเคราะห์มานั้น แนวความคิดของการศึกษาในช่วงแรกจะเน้นการสร้างบุคลากรให้มีความรู้เฉพาะด้านวิชาชีพทหารเรือเพื่อสามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของชาวเรือโดยตรง จึงได้มีโรงเรียนนายทหารเรือ โรงเรียนนายช่างกล โรงเรียนจำสาขาต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งก็สอดคล้องกับสถานการณ์ด้านการทหารในช่วงนั้น ที่ต้องการเสริมสร้างกำลังทางเรือให้มีขีดความสามารถ ในการต่อต้านภัยคุกคามทางทะเล ส่วนการศึกษาในช่วงหลังนั้น เริ่มจากการพิจารณาแผนการศึกษาของกองทัพเรือเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๙ โดยคณะกรรมการซึ่งมีพลเรือเอก เสนาะ รักรธรรม เสนาธิการทหารเรือเป็นประธาน [คำสั่งกองทัพเรือ ที่ ๗๔/๒๔๙๙ ลงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๔๙๙] ซึ่งใช้เวลาพิจารณา ๑ ปีเศษ (น่าเสียดายที่ไม่พบบันทึกหรือรายงานผลการพิจารณาในครั้งนั้น) ต่อมากองทัพเรือได้ประกาศใช้ระเบียบกองทัพเรือว่าด้วยการศึกษาใหม่ ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๐๐ [คำสั่งกองทัพเรือ ที่ ๒๓๕/๒๕๐๐ ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๐๐] (ผู้บัญชาการทหารเรือในขณะนั้นคือ จอมพลเรือหลวงยุทธศาสตร์โกศล) ลักษณะการศึกษาในช่วงหลังนี้มักเน้นโครงสร้างการปกครองบังคับบัญชา ของหน่วยศึกษาและความสอดคล้องกับระบบการศึกษาของรัฐมากกว่าการตอบสนองภารกิจและการปฏิบัติราชการด้านวิชาชีพทหารเรือ ซึ่งจะเห็นได้จากการปรับเปลี่ยนสายการบังคับบัญชาของหน่วยศึกษาต่าง ๆ หลายครั้ง (การปรับปรุงแก้ไขปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ และ ปี พ.ศ. ๒๕๓๗) ความแตกต่างระหว่างการศึกษาในช่วงแรกกับช่วงหลังที่เห็นได้ชัดเจนคือ เอกภาพในเชิงนโยบาย โดยการศึกษาในช่วงแรกนั้น สถานศึกษาต่าง ๆ จะสังกัดหน่วยงานเดียวกันคือกรมยุทธศึกษาทหารเรือ แต่การศึกษาในช่วงหลังนี้แบ่งเป็น ๔ ส่วน คือ สถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง โรงเรียนนายเรือ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ และโรงเรียนอาชีพเฉพาะสาขา ซึ่งแต่ละส่วนเป็นเอกเทศ ไม่มีหน่วยต้นสังกัดที่จะกำหนดนโยบายด้านการศึกษาและควบคุมการดำเนินงานด้านการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ ซึ่งเหตุผลที่ผู้เขียนคิดเช่นนี้จะได้กล่าวในลำดับต่อไป

โครงสร้างการศึกษาของกองทัพเรือในปัจจุบัน

สิ่งสำคัญที่ผู้เขียนกังวลเป็นอย่างยิ่งในขณะนี้คือ ตั้งแต่การพิจารณาเพื่อปรับปรุงระบบการศึกษาของกองทัพเรือ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๙ จนถึงปัจจุบันกองทัพเรือ น่าจะกล่าวได้ว่า ในช่วง ๔๕ ปีที่ผ่านมา ไม่มีการพิจารณาแผนการศึกษาหรือปรับปรุงรูปแบบของการศึกษาของกองทัพเรือทั้งระบบ ในขณะที่สถานการณ์ด้านต่าง ๆ ของโลกที่มีวิวัฒนาการอย่างรวดเร็วตลอดมา

แนวโน้มด้านการศึกษาของไทย

แนวโน้มของสังคมไทยในปัจจุบัน มักเน้นที่คุณภาพของวัตถุและประสิทธิภาพในการทำงาน กระทรวงทบวงกรมและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจึงต้องการปรับตัว โดยการลดคน ปรับโครงสร้างหน่วย และเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน สำหรับด้านการศึกษา นั้น นับว่ามีปัจจัยและภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ การปฏิรูปการศึกษาของรัฐ การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น กฎเกณฑ์และมาตรการเหล่านี้เป็นการเน้นที่คุณภาพของการศึกษา และประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตหรือประชากรของชาติที่มีคุณภาพ และนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืนต่อไป

ในด้านการบริหารการศึกษานั้น รัฐจะรวมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเข้าด้วยกัน คือ รวมกระทรวงศึกษาและทบวงมหาวิทยาลัยเข้าด้วยกันเพื่อรักษาเอกภาพด้านนโยบาย แต่จะใช้รูปแบบการบริหารในลักษณะคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการการศึกษาพื้นฐาน คณะกรรมการอุดมศึกษา คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น เพื่อลดปัญหาที่เกิดจากการบริหารงานในระบบราชการ และเปิดโอกาสให้องค์กรต่าง ๆ หรือบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการพิจารณา กำหนดนโยบายด้านการศึกษา อีกทั้งยังให้อิสระแก่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ จัดระบบบริหารการศึกษา ตามรูปแบบและความถนัดของสถาบันนั้น ๆ [ความคืบหน้าของการปฏิรูปการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๓]

ด้านของกระทรวงกลาโหมนั้นก็ต้องปรับตัวเช่นเดียวกับกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ตามนโยบายของรัฐที่ต้องการให้ปรับโครงสร้าง ลดกำลังพล และปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งก็

นอกจากจะเป็นการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ยังหมายถึงการเพิ่มคุณภาพและขีดความสามารถของกำลังพลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการศึกษา นั้น หน่วยศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างให้ความสนใจ กับความเปลี่ยนแปลงของปัจจัยและสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยียุคใหม่ รวมทั้งศึกษาและติดตามแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาของรัฐ ซึ่งมีปัจจัยหลายประการ ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของกองทัพ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น ในไม่ช้าปัจจัยและสภาวะแวดล้อมดังกล่าวมานั้น จะส่งผลให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงในวงการศึกษาของกองทัพอย่างแน่นอน ซึ่งบางส่วนก็ได้เริ่มปรากฏให้เห็นบ้างแล้ว เช่น การประกันคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดของกระทรวงกลาโหม นโยบายการปรับหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ จาก ๕ ปี เป็น ๔ ปี เป็นต้น

การบริหารการศึกษาของกองทัพเรือ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนากำลังพล การบริหารการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการที่จะทำให้บรรลุภารกิจต่างๆเกี่ยวกับการศึกษา แต่เท่าที่ผู้เขียนได้ศึกษาวิเคราะห์มานั้น เมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างการบริหารการศึกษาของกองทัพเรือกับเหล่าทัพอื่นแล้วพบว่ากองทัพเรือมีจุดด้อยด้านเอกภาพในการกำหนดยุทธศาสตร์หรือนโยบายด้านการศึกษา อีกทั้งยังไม่มีระบบควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการบริหารการศึกษาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจส่งผลให้แนวทางการจัดการและการบริหารการศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเป็นไปในทิศทางที่แตกต่างกัน และไม่สามารถรู้ได้ว่าแนวทางที่เคยปฏิบัติกันมานั้นจะตอบสนองความต้องการด้านกำลังพลของกองทัพเรือได้มากน้อยเพียงใด

เพื่ออธิบายให้เห็นภาพในเรื่องนี้ สมมุติว่า "กระทรวงกลาโหมมีนโยบายให้สถานศึกษาต่าง ๆ ภายใต้สังกัดของกระทรวงกลาโหม จัดทำแผนการศึกษาทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยให้เน้นการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานร่วมกับสหประชาชาติ" ซึ่งได้มอบนโยบายมายังเหล่าทัพต่าง ๆ สำหรับกองทัพบก นั้น คงต้องสั่งการให้กรมยุทธการทหารบกนำไปพิจารณาดำเนินการ เนื่องจากกรมยุทธการทหารบกเป็นหน่วยที่กำหนดนโยบายการศึกษาและควบคุมหลักสูตรของสถานศึกษาต่าง ๆ ส่วนกองทัพอากาศ นั้น คงต้องสั่งการให้กองบัญชาการฝึกศึกษากองทัพอากาศนำไปพิจารณาดำเนินการ เนื่องจากเป็นหน่วยที่ควบคุมสถานศึกษาทั้งหมดของกองทัพอากาศ สำหรับกองทัพเรือ นั้น คงจะสั่งการให้กรมกำลังพลทหารเรือไปพิจารณา แต่กรมกำลังพลทหารเรือไม่ใช่หน่วยต้นสังกัดและไม่ใช่อำนาจที่ควบคุมหลักสูตรการศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ ในกองทัพเรือ และยังไม่เห็นหน่วยงานที่จะวิเคราะห์ วางแผน ควบคุม และประเมินผลด้านการศึกษาของกองทัพเรือ ผู้เขียนเคยลองสอบถามปัญหาเดียวกันนี้กับกรมกำลังพลทหารเรือ ซึ่งได้รับคำชี้แจงว่า ".....กรมกำลังพลทหารเรือ (กองการศึกษา) จะเชิญหน่วยศึกษาที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงนโยบายของกระทรวงกลาโหม แล้วให้หน่วยศึกษาต่าง ๆ นำไปพิจารณาแนวทางและจัดทำแผนงานเสนอ

กองทัพเรือต่อไป....." แนวทางตามที่กรมกำลังพลทหารเรือกล่าวมานั้น อาจจะถูกต้องสำหรับการปฏิบัติในปัจจุบัน ถ้าจะพิจารณาว่า สถานศึกษาต่าง ๆ มีระดับแตกต่างกันไป หากไม่มีหน่วยงานที่พิจารณาภาพรวมของการศึกษาและมอบให้แต่ละสถานศึกษานำไปพิจารณา อาจได้แนวทางที่ต่างกัน และอาจจะปฏิบัติไปคนละทิศทาง นอกจากนี้ สถานศึกษาต่าง ๆ เป็นหน่วยปฏิบัติ โดยหลักการแล้ว การให้หน่วยปฏิบัติพิจารณาแนวทางด้วยตนเองและปฏิบัติด้วยตนเองนั้น อาจเป็นการบริหารที่ไม่ เหมาะสมนัก ควร มีหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่โดยตรง ในการพิจารณาทิศทางและยุทธศาสตร์ ด้านการศึกษาโดยรวมของกองทัพเรือ และควรมีหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบและประเมินผลการศึกษา เพื่อสร้างเอกภาพด้านนโยบายให้สามารถพัฒนากำลังพลไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถตอบสนองภารกิจของกองทัพเรือได้อย่างแท้จริง คำถามในตอนนี้เป็นกองทัพเรือมีหน่วยงานหรือองค์กรลักษณะ ดังกล่าวนี้อยู่หรือไม่

เรื่องที่กล่าวมานี้ มิใช่ว่าจะเป็นเพียงเรื่องสมมุติเสียทีเดียว ในความเป็นจริงแล้ว พ.ศ.๒๕๓๖ กระทรวงกลาโหม ได้มอบนโยบายพัฒนาการศึกษาของกำลังพล ซึ่งมีนโยบายให้หน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาทั้งระยะสั้น ๕ ปี และระยะยาว ๑๐ ปี ฯลฯ [คำสั่งกลาโหม (เฉพาะ) ที่ ๑๔๖/๓๖ เรื่องนโยบายการพัฒนาการศึกษาของกำลังพล] ซึ่งคงจะต้องการให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ แต่จากการค้นคว้าของผู้เขียน พบว่ากองทัพเรือ ยังไม่เคยจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา และยังคงใช้นโยบายการศึกษาเมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๓ ซึ่งก็ไม่พบเช่นเดียวกันว่ามีการจัดทำยุทธศาสตร์ หรือแผนพัฒนาการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในนโยบายฉบับนั้น ผู้เขียนพิจารณาแล้วเห็นว่า นี่ก็คงมีสาเหตุมาจากการที่กองทัพเรือไม่มีหน่วยงานเฉพาะทางด้านการศึกษาที่จะวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการศึกษาโดยรวมของกองทัพเรือ ดังเช่นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ หรือส่วนบัญชาการฝึกศึกษาของกองทัพอากาศ

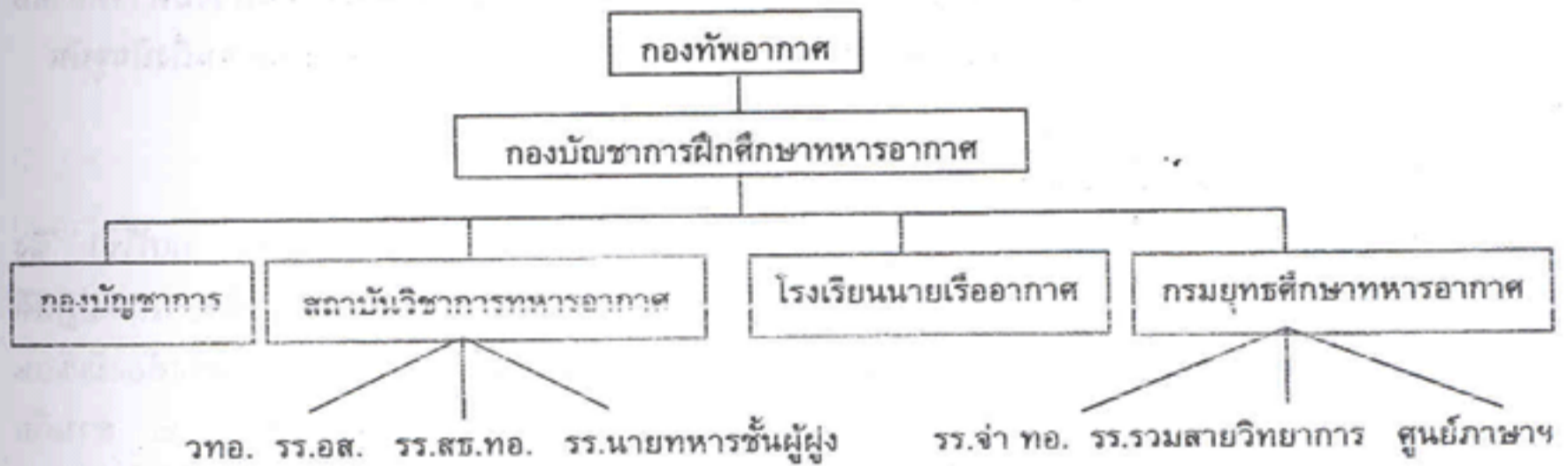
ปัจจุบัน หน่วยที่พิจารณาและประสานงานเกี่ยวกับการศึกษาของกองทัพเรือคือ กองการศึกษากรมกำลังพลทหารเรือ ซึ่งก็มีขีดจำกัดในการปฏิบัติภารกิจ และไม่สามารถทำหน้าที่พิจารณาทิศทางการศึกษาในภาพรวมของกองทัพเรือได้ นอกจากนี้ ยังมีคณะกรรมการโครงการศึกษาของกองทัพเรือ (เสนาธิการทหารเรือเป็นประธาน) ซึ่งมีหน้าที่พิจารณาอนุมัติโครงการศึกษาของข้าราชการตามที่หน่วยต่าง ๆ เสนอมา (แต่ไม่ได้พิจารณายุทธศาสตร์หรือแผนงานการศึกษาในภาพรวมของกองทัพเรือ) สำหรับการพิจารณาหลักสูตรการศึกษานั้น มีคณะกรรมการพิจารณาหลักสูตรการศึกษาสถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง (เสนาธิการทหารเรือเป็นประธาน) และคณะกรรมการพิจารณาหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ (เสนาธิการทหารเรือเป็นประธาน) ผู้เขียนเองยังแปลกใจว่า ในคณะกรรมการทั้งสามคณะข้างต้นนั้น เหตุใดจึงไม่มีกรรมการที่เป็นนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาเป็นกรรมการอยู่เลย อย่างไรก็ตาม สรุปได้ว่า ปัจจุบันกองทัพเรือ ยังไม่มีคณะกรรมการการศึกษาของกองทัพเรือ ที่จะเป็นกลไกในการวิเคราะห์และพิจารณากำหนดแนวทางหรือยุทธศาสตร์การศึกษา ตลอดจนควบคุมตรวจสอบการบริหารการศึกษาโดยรวม ของกองทัพเรือ

ซึ่งผู้เขียนคาดหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะให้มีคณะกรรมการการศึกษาของกองทัพเรือ เพื่อจะเป็นหน่วยงาน

ที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ด้านการฝึกและศึกษาโดยมีเอกภาพด้านนโยบาย เช่น การพิจารณายุทธศาสตร์ ด้านการศึกษา การพิจารณาแผนงานด้านการศึกษาทั้งระยะสั้นและระยะยาว การวิเคราะห์วิจัยเพื่อ พัฒนาการศึกษ การควบคุมตรวจสอบและประกันคุณภาพการศึกษา ฯลฯ ซึ่งง่ายกว่าการที่จะปรับ โครงสร้างหน่วยงานด้านการศึกษาให้อยู่ในสังกัดหรือกลุ่มเดียวกัน เหมือนดังกองบัญชาการฝึกและ ศึกษาของกองทัพอากาศ อีกทั้งยังสามารถเป็นองค์กรกลางในการประสานงานด้านการศึกษา และ การพิจารณาแนวทางหรือให้คำปรึกษาเรื่องต่าง ๆ แก่หน่วยศึกษา เช่น การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ของกำลังพล การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ การพัฒนา ระบบประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินผลการฝึกและศึกษาด้านต่าง ๆ เป็นต้น

โครงสร้างการบริหารการศึกษาของกองทัพอากาศ

การปรับหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ

ประวัติการปรับปรุงหลักสูตร

พ.ศ. ๒๔๓๘ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าให้มีโรงเรียนนายเรือทหารเรือ (คัดเลือกบุตรหลานข้าราชการกองทัพเรือเข้าเรียน) ซึ่งต่อมา พ.ศ.๒๔๔๑ เปลี่ยนเป็นโรงเรียนนายทหารเรือ และเปลี่ยนเป็นโรงเรียนนายเรือเมื่อ พ.ศ.๒๔๔๒ ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๔๓ เปิดรับสมัครบุคคลภายนอก เข้าเป็นนักเรียนนายเรือจัดการศึกษา ๔ ปี เน้นการศึกษาการเดินเรือ การอาวุธ คณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ฯลฯ พ.ศ.๒๔๔๘ ปรับหลักสูตรใหม่เป็น ๕ ชั้นปี พ.ศ.๒๔๖๐ (ช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๑) เปลี่ยนหลักสูตรเป็น ๖ ชั้นเรียน ๓ ปี พ.ศ.๒๔๖๔ เสด็จในกรมหลวงชุมพรฯ ทรงปรับปรุงหลักสูตร เป็น ๖ ชั้นเรียน ๖ ปี พ.ศ.๒๔๗๑ ใช้หลักสูตร ๔ ปี และต่อมาเปลี่ยนเป็นหลักสูตร ๕ ปีในปี พ.ศ.๒๔๗๗

พ.ศ.๒๔๙๗ กองทัพเรือให้โรงเรียนนายเรือเปลี่ยนการศึกษาใหม่ โดยปรับหลักสูตรตามแบบอย่าง ของมหาวิทยาลัย แบ่งสาขาวิชาต่าง ๆ หลักสูตร ๕ ปี โดย ๓ ปีแรกเรียนรวมในวิชาพื้นฐานอุดมศึกษา

ปริญญาตรี ปีที่ ๔-๕ ฝึกศึกษาตามพรรคเหล่า สัดส่วนของวิชาการอุดมศึกษา (วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ) มีร้อยละ ๕๐ สัดส่วนของวิชาชีพทหารเรือมีร้อยละ ๓๐ สัดส่วนของวิชามนุษย์ศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มีร้อยละ ๑๕ พลศึกษามีร้อยละ ๕

พ.ศ.๒๕๑๐ ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้า และมอบวุฒิปัตริวิทยาศาสตร์บัณฑิต แก่ผู้สำเร็จการศึกษา พ.ศ.๒๕๒๐ ปรับหลักสูตรให้ทันสมัยกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และเน้น การศึกษาวิชาพื้นฐานตามมาตรฐานวิทยาศาสตร์บัณฑิต ในปีนี้กำหนดให้นักเรียนนายเรือพรรคนาวินเรียน วิชาวิศวกรรมไฟฟ้า พ.ศ.๒๕๒๖ ปรับหลักสูตรโดยแยกชั้นปีที่ ๑ ไปเรียนรวมกันที่โรงเรียนรวมเหล่า (เตรียมทหาร) พ.ศ.๒๕๓๕ ปรับเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษา โดยเน้นให้การศึกษาตามหลักเกณฑ์มาตรฐานของสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ (วิศวกรรมศาสตร์บัณฑิต) พ.ศ.๒๕๓๖ ปรับหลักสูตรการศึกษาให้ สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของสภาการศึกษาวิชาทหาร พ.ศ.๒๕๒๗ หลักเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๒ และหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.๒๕๓๔ จนถึงปัจจุบัน

ลักษณะของหลักสูตรปัจจุบัน

ปัจจุบันโรงเรียนนายเรือยังคงใช้หลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.๒๕๓๕ (แก้ไข) ซึ่ง ประกอบด้วยหลักสูตรย่อย ๓ หลักสูตรคือ หลักสูตรการศึกษาภาควิทยาการ หลักสูตรการศึกษาภาคปฏิบัติ หลักสูตรการฝึกอบรมคุณลักษณะและคุณธรรมของนายทหาร (ผู้เขียนแปลกใจว่าเหตุใดจึงต้องมีเขียน หลักสูตรซ้อนหลักสูตร) ในส่วนของหลักสูตรการศึกษาภาควิทยาการยังแบ่งออกได้อีก ๒ ส่วนคือ ภาควิชาการอุดมศึกษา (สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า สาขาวิศวกรรมเครื่องกล สาขาบริหารศาสตร์ ฯลฯ) และ ภาควิชาชีพทหารเรือ (การเรือ การเดินเรือ การอาวุธ ฯลฯ) หลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือนี้ อิง หลักเกณฑ์และมาตรฐานหลายองค์กร ซึ่งประกอบด้วย

(๑) หลักเกณฑ์ในข้อบังคับสภาการศึกษาวิชาทหาร พ.ศ.๒๕๓๔

(๒) เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรีทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๔๒

(๓) และเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาเพื่อขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.๒๕๓๔

ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือส่วนใหญ่ (ประมาณ ๘๐%) จะได้วุฒิปัตริปริญญาตรีสาขา วิศวกรรมศาสตร์ (วิศวกรรมศาสตร์บัณฑิต) โดยที่หลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ ต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์และข้อกำหนดขององค์กรต่างๆดังกล่าว ส่งผลให้หน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรมีจำนวน ประมาณ ๑๘๕ - ๑๘๗ หน่วยกิต ด้วยระยะเวลาศึกษาจริง ๔ ภาคการศึกษา (หรือประมาณ ๔ ปี ๖ เดือน) และยังทำให้วิชาการที่เกี่ยวกับวิชาชีพทหารเรือมีจำนวนลดลง นอกจากนี้ยังมีเงื่อนไขผูกพันระหว่าง สาขาวิชากับการเลือกพรรคเหล่า กล่าวคือ นักเรียนนายเรือพรรคนาวิน จะต้องศึกษาในสาขาวิชา วิศวกรรมไฟฟ้าเท่านั้น (ยกเว้นเหล่าพลาธิการและเหล่าอุทกศาสตร์) นักเรียนนายเรือพรรคกลินและพรรค นาวิกโยธินจะต้องศึกษาในสาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้าหรือวิศวกรรมเครื่องกลเท่านั้น และมีเงื่อนไขพิเศษ อีกประการหนึ่งคือนักเรียนนายเรือที่ผลการศึกษาดำ (คะแนนเฉลี่ยของวิชาคณิตศาสตร์และวิชาฟิสิกส์

ในชั้นปีที่ ๑-๒ ต่ำกว่า ๑.๕) จะให้ไปศึกษาในสาขาวิชาบริหารศาสตร์

ปัญหาของหลักสูตรปัจจุบัน

ในความเป็นจริงแล้ว หลักสูตรการศึกษาภาคปฏิบัติและหลักสูตรการฝึกอบรมคุณลักษณะและคุณธรรมของนายทหารนั้น เป็นส่วนเสริมต่อจากการศึกษาภาคทฤษฎี อาจไม่ผิดหลักการของการจัดทำหลักสูตรนัก แต่ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่านักเรียนนายเรือจะต้องศึกษา ๒ สาขาวิชาในเวลาเดียวกัน คือ สาขาวิชาอุดมศึกษาและสาขาวิชาชีพทหารเรือ ซึ่งหากทั้งสองสาขานี้มีคุณลักษณะทางวิทยาการใกล้เคียงกันก็คงไม่แปลกอะไร (เช่น สาขาวิศวกรรมศาสตร์และสาขาบริหารงานวิศวกรรม) แต่โดยธรรมชาติของเนื้อหาวิชาแล้ว การศึกษาภาคทฤษฎีการอุดมศึกษากับการศึกษาภาควิชาชีพทหารเรือ นั้นแตกต่างกันอย่างมาก ซึ่งมีผลทำให้นักเรียนนายเรือต้องศึกษาวิชาการต่าง ๆ จำนวนมากและมีลักษณะวิชาแตกต่างกัน ในขณะที่มีเวลาศึกษาจำกัดและมีกิจกรรมนอกหลักสูตรจำนวนมาก อีกประการหนึ่งคือ เหตุใดจึงต้องกำหนดว่านักเรียนนายเรือพรรคเหล่าใด จะต้องศึกษาในสาขาวิชาใด ซึ่งการผูกพันพรรคเหล่ากับสาขาวิชานี้ ส่งผลให้เกิดปัญหาหลาย ๆ ประการตามมา เช่นนักเรียนนายเรือในสาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้ามีจำนวนประมาณ ๑๐๐ คนต่อปี ในขณะที่นักเรียนนายเรือในสาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการมีจำนวนประมาณ ๒-๔ คนต่อปี นักเรียนนายเรือในสาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกลมีจำนวนประมาณ ๗-๑๐ คนต่อปี นักเรียนนายเรือพรรคนาวิกจำนวนหนึ่งที่ไม่ถนัดที่จะศึกษาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้ามีผลการศึกษาดำหรือตกซ้ำชั้น นายทหารที่สำเร็จจากสาขาวิชาบริหารศาสตร์ประสบปัญหาในการบรรจุตำแหน่งทางการช่างหรือศึกษาต่อ เป็นต้น อีกประการหนึ่งผู้เขียนเห็นสำคัญคือ วิชาการในสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์นั้นมีความยากอยู่ในตัวเอง (ไม่เหมือนกับวิชาไฟฟ้าเมื่อสมัยที่โรงเรียนนายเรือใช้สาขาวิทยาศาสตร์กองทัพเรือ) แล้วยังต้องศึกษาวิชาชีพทหารเรืออีกในเวลาเดียวกัน (มีเนื้อหาวิชาน้อยลงกว่าแต่ก่อน) หากจะกล่าวกันตามความเป็นจริงแล้ว นายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือในระยะหลัง ๆ นี้ มีความรู้ในด้านวิศวกรรมมากขึ้น แต่มีความเชี่ยวชาญในด้านวิชาชีพทหารเรื่อน้อยลง

ที่กล่าวมานั้น มิได้เป็นการวิจารณ์เพื่อชี้ผิดชี้ถูก การศึกษาของแต่ละสถาบันในประเทศไทย แม้จะจัดอยู่ในประเภทเดียวกันก็มิได้เหมือนกันไปเสียทั้งหมด ทั้งหลายทั้งปวงอยู่ที่การกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษามีความชัดเจนเพียงไร และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้หรือไม่ ในกรณีหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พุทธศักราช ๒๕๓๕ (ฉบับแก้ไข) นั้น สถานการณ์ของสังคมไทยต้องการเน้นบุคลากรสายงานช่าง ซึ่งโรงเรียนนายเรือปรับหลักสูตรตามกระแสของสังคม แต่จะตอบสนองความต้องการด้านบุคลากรของกองทัพเรือได้เพียงใด ต้องอาศัยการติดตามประเมินผลและนำมาปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ ที่สำคัญโรงเรียนนายเรือควรชี้แจงทำความเข้าใจให้กระจ่างว่าโรงเรียนนายเรือมีหน้าที่ให้การศึกษาระดับพื้นฐานระดับปริญญาตรีและพื้นฐานวิชาชีพทหารเรือเท่านั้น มิได้ผลิตนายทหารสำเร็จรูปที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง พร้อมทั้งจะนำไปปฏิบัติราชการในกองทัพเรืออย่างมืออาชีพได้ หน่วยผู้ใช้ต่าง ๆ เช่น กองเรือยุทธการ หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน กรมอู่ทหารเรือ เป็นต้น ควรนำบุคลากรเหล่านี้ไป

ฝึกอบรมเพิ่มเติมตามแนวทางที่หน่วยต้องการต่อไป ซึ่งหน่วยที่ใช้แนวทางดังกล่าวตลอดมาคือ หน่วยบัญชาการนาวิกโยธินที่จัดหลักสูตรนายทหารใหม่รองรับ เพื่อให้การศึกษาและอบรมตามแนวทางการรับราชการ

นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ย้อนกลับไปเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๙ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในสมัยนั้น (พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ) มีนโยบายให้ปรับหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ และ โรงเรียนนายเรืออากาศ โดยให้ปรับหลักสูตรระดับปริญญาตรีจาก ๕ ปี เป็น ๔ ปี และให้ศึกษาต่ออีก ๑ ปี ได้รับปริญญาโททางการทหาร ซึ่งแต่ละสถาบันก็ได้ร่วมกันพิจารณาแล้ว เห็นว่า การปรับหลักสูตรปริญญาตรีจาก ๕ ปีมาเป็น ๔ ปีนั้นน่าจะกระทำได้ แต่การจัดหลักสูตรปริญญาโทในปีที่ ๕ นั้น ค่อนข้างจะมีปัญหาโดยเฉพาะในส่วนของกองทัพเรือ กรมกำลังพลทหารเรือได้ให้ความเห็นว่า โรงเรียนนายเรือจะต้องให้การศึกษาวิชาชีพทหารเรือ เพื่อให้นายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติภารกิจทางเรือ ช่วงเวลาการศึกษาระดับปริญญาตรี ๔ ปีนั้นอาจไม่เหมาะสมกับโรงเรียนนายเรือ อย่างไรก็ตาม ในช่วงหลังนั้นมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล เรื่องนี้จึงได้ยุติลงในปีเดียวกัน แต่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าและโรงเรียนนายเรืออากาศ มิได้หยุดลงเพียงนั้น ได้สานต่อแนวทางการพิจารณาเพื่อปรับการศึกษาระดับปริญญาตรีจาก ๕ ปีเป็น ๔ ปี เนื่องจากทั้งสองสถาบันเห็นว่า ๔ ปีสำหรับหลักสูตรปริญญาตรีน่าจะเหมาะสมแล้ว เพื่อจะได้ส่งบุคลากรไปให้กองทัพบก และกองทัพอากาศนำไปฝึกศึกษาตามแนวทางรับราชการต่อไป ล่าสุดโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้ขออนุมัติกองทัพบก ในการปรับหลักสูตรการศึกษาเป็น ๔ ปีเรียบร้อยแล้ว สำหรับโรงเรียนนายเรือ่นั้น ในปี พ.ศ.๒๕๔๑ ก็ได้ถือโอกาสปรับหลักสูตรการศึกษาเดิมเสียใหม่เนื่องจากเห็นว่าหลักสูตรเดิมนั้นใช้มานานแล้วจึงควรมีการปรับปรุง (ยังคงเป็นหลักสูตร ๕ ปี) และเสนอต่อกองทัพเรือ แต่ในที่สุดก็ไม่ได้รับอนุมัติ ปัจจุบันโรงเรียนนายเรือใช้หลักสูตรการศึกษา พ.ศ.๒๕๓๕ (แก้ไข) มาเป็นเวลาเกือบ ๑๐ ปีแล้ว

เมื่อไม่นานมานี้กรมยุทธศึกษาทหารซึ่งเป็นเลขาฯ ของสภาการศึกษาวิชาการทหารกระทรวงกลาโหม ได้แจ้งต่อโรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนเหล่าทัพอื่น ๆ ให้นำนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๙ มาพิจารณากันใหม่ (แต่ครั้งนี้ทราบว่า อาจจะไม่ได้เน้นที่การศึกษาระดับปริญญาโท ในชั้นปีที่ ๕) สำหรับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้านั้น คงยินดีที่จะดำเนินการตามนโยบาย เนื่องจากมีความพร้อมที่สุด ส่วนโรงเรียนนายเรืออากาศนั้น ก็เตรียมความพร้อมไว้แล้วเมื่อครั้งปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรืออากาศ พ.ศ.๒๕๔๒ ที่เป็นปัญหาในตอนนี้เป็นโรงเรียนนายเรือจะพิจารณาดำเนินการไปในทิศทางใด

รูปแบบการศึกษาของต่างประเทศและทางเลือกของโรงเรียนนายเรือ

ดูเหมือนว่ากองทัพเรือคงจะไม่สามารถต้านกระแสการเปลี่ยนแปลง ตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ในทางตรงกันข้าม น่าจะเป็นโอกาสดีที่กองทัพเรือจะพิจารณาปรับเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับยุคสมัยและสามารถบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยคงวัตถุประสงค์ของการผลิตนายทหารหลักของกองทัพเรือไว้ หากต้องการจะได้ผลลัพธ์ตามที่พึงประสงค์ สิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนไปคือ กระบวนการและวิธีการ ที่กองทัพเรือต้องร่วมกันคิดและพิจารณาอย่างถี่ถ้วน

หากจะมองไปยังประเทศต่าง ๆ ในโลกแล้ว รูปแบบการศึกษาเพื่อผลิตนายทหารเรือของนานาอารยประเทศนั้นก็มิได้มีความหลากหลายมากนัก หากกำหนดเงื่อนไขว่า นายทหารเรือจะต้องมีคุณวุฒิปริญญาตรีและมีความรู้ความสามารถในวิชาชีพทหารเรือแล้ว โดยทั่วไปสามารถแบ่งได้ ๒ ลักษณะคือ

รูปแบบที่ให้การศึกษากาชาวิทยการระดับปริญญาตรีในช่วงแรก (ประมาณ ๔ ปี) หลังจากนั้นจึงเน้นการฝึกและศึกษากาชาชีพทหารเรือในช่วงหลัง หรือเรียกว่าหลักสูตรนักเรียนทำการนายทหาร (Midshipman/ Officer Candidate School) ประมาณ ๑ ปี เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

รูปแบบที่ให้การศึกษากาชาชีพทหารเรือในช่วง ๑-๒ ปีแรก หลังจากนั้นจึงให้ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีในช่วงหลัง (ประมาณ ๓-๔ ปี) หรือบางส่วนที่ไม่ต้องการศึกษาต่อก็สามารถรับราชการในกองทัพได้เลย เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมัน เป็นต้น

สำหรับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าและโรงเรียนนายเรืออากาศนั้น สามารถจัดอยู่ในประเภทแรกได้ เนื่องจากมิได้เน้นด้านวิชาชีพให้นักเรียนนายร้อยหรือนักเรียนนายเรืออากาศในช่วง ๕ ปีนี้ ซึ่งทั้งสองสถาบันให้เหตุผลว่า หน่วยผู้ใช้นายทหารที่สำเร็จการศึกษาแล้วไปฝึกศึกษาตามแนวทางของตนเองต่อไป ส่วนโรงเรียนนายเรือของเรา แม้จะมีลักษณะคล้ายกับระบบการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ในความเป็นจริงนั้นต้องการให้มีการศึกษาทั้งกาชาวิทยการระดับปริญญาตรี และวิชาชีพทหารเรือไปพร้อม ๆ กัน (คือต้องการทั้งปริญญาวิศวกรรมศาสตรบัณฑิตและวิชาชีพทหารเรือ) ซึ่งหลายคนให้เหตุผลว่า วิชาชีพทหารเรือต้องใช้เวลาฝึกศึกษาตั้งแต่พื้นฐานจนถึงระดับสูง ต้องการให้สั่งสมประสบการณ์และทักษะได้ ในความเป็นจริงแล้ว คงต้องมาพิจารณากันให้ดีว่าโรงเรียนนายเรือสามารถฝึกศึกษาวิชาการเรือ การเดินเรือ ฯลฯ ได้ในปริมาณที่เพียงพอและต่อเนื่องตลอด ๕ ปีการศึกษาหรือไม่ และนายทหารเรือของต่างประเทศที่สำเร็จออกมาด้วยรูปแบบการศึกษาดังกล่าวข้างต้นนั้น มีสมรรถภาพต่อยกกว่านายทหารของกองทัพเรือไทยหรือไม่ หากโรงเรียนนายเรือจำเป็นต้องปรับหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงกลาโหม และแนวทางของโรงเรียนเหล่าทัพอื่น ควรจะจัดการศึกษาอย่างไร นี่คือนโยบายสำคัญที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบโดยผู้รู้และผู้เกี่ยวข้อง เพราะการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ย่อมจะมีผลต่ออนาคตของกองทัพเรืออย่างแน่นอน

ข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางการจัดหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ

ผู้เขียนได้เคยเสนอแนวทางการจัดหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายเรือไว้ในเอกสารวิจัยโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ โดยใช้รูปแบบการศึกษาเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น คือ เน้นการศึกษาภาควิทยาการอุดมศึกษาระดับปริญญาตรีในช่วง ๓.๕ ปี - ๔ ปีแรก (นักเรียนนายเรือมีอิสระเลือกเรียนในสาขาที่ตนถนัด และสอดแทรกวิชาพื้นฐานทางทหารเป็นบางส่วน) และเน้นการฝึกศึกษาวิชาชีพทหารเรืออย่างเต็มที่ในช่วง ๑ ปีหลัง (เป็นช่วงของนักเรียนทำการนายทหารเรือซึ่งสามารถโอนให้กองเรือยุทธการ หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน และหน่วยผู้ใช้นำไปจัดหลักสูตรและดำเนินการเองได้) แนวความคิดของผู้เขียนนี้สอดคล้องกับแนวความคิดของเอกสารวิจัยเรื่อง การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพรคนาวินโรงเรียนนายเรือ โดย นาวาตรี กิตติ กิตติศัพท์ [หลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือสำหรับนักเรียนนายเรือพรคนาวิน ที่เหมาะสมกับ, กิตติ กิตติศัพท์, นาวาตรี, เอกสารวิจัยโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือปีการศึกษา ๒๕๔๔] จึงขอกล่าวถึงวิธีการวิเคราะห์และกำหนดรูปแบบของหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือพอสังเขปดังนี้

นาวาตรี กิตติ ได้วิจัยคุณลักษณะของหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พรคนาวิน โดยรวบรวมข้อมูลและข้อคิดเห็นจากนายทหารผู้ทรงคุณวุฒิระดับนาวาเอก - พลเรือเอก จำนวน ๓๕ คน ทั้งที่ยังรับราชการอยู่และเกษียณอายุราชการแล้วจำนวนมาก มาพิจารณาประกอบกับหลักวิชาการในการจัดทำหลักสูตรของนักวิชาการ เช่น Ralph W. Tyler, Hila Taba, Sailor J. Galen, Alexander W. William เป็นต้น มีกระบวนการพิจารณาย้อนทาบกับกระบวนการผลิตคือ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคุณลักษณะของนายทหารเรือที่ต้องดำรง ตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทั้งในด้านหลักเกณฑ์และลักษณะการทหารในอนาคต หาแนวทางในการจัดโครงสร้างหลักสูตร และกำหนดคุณลักษณะของหลักสูตรที่พึงประสงค์ ซึ่งสรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ หลักสูตรการศึกษาพรคนาวินคือ หลักสูตรมีความชัดเจนในวัตถุประสงค์หรือแกนหลัก เน้นความรู้ทางวิชาชีพทหารเรือมากกว่าวิชาการเฉพาะทางของอุดมศึกษา หลักสูตรได้รับการปรับปรุงให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ เนื้อหาวิชาที่ศึกษาควรสามารถนำไปใช้งานได้จริง สาขาวิชาที่เปิดสอนควรมีความหลากหลายให้นักเรียนนายเรือเลือกเรียนได้ตามความถนัด อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมิได้ให้ความสำคัญในเรื่องของผลลัพธ์หรือคำตอบที่ได้จากการวิจัย แต่เห็นว่ากระบวนการพิจารณานั้นน่าสนใจ และน่าจะนำมาประยุกต์ใช้กับการพิจารณาหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือได้ จึงแนะนำไว้ ณ ที่นี้ (รายละเอียดสามารถหาได้จาก ห้องสมุดสถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง)

หน่วยงานสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

การปรับปรุงโครงสร้างโรงเรียนนายเรื่อนั้น มิได้เพิ่มกำลังพลหรือเพิ่มงบประมาณในการบริหารเสมอไป ในภาวะที่มีข้อจำกัดต่าง ๆ เช่นนี้ โรงเรียนนายเรื่อน่าจะสามารถปรับโครงสร้างหน่วยงานภายในได้ โดยไม่ต้องเพิ่มอัตราหรืองบประมาณแต่อย่างใด และบางที่ผลลัพธ์จากการปรับโครงสร้างนั้น อาจสามารถลดกำลังพลหรือลดงบประมาณที่ไม่จำเป็นลงได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์วิจัยภารกิจ และการกำหนดรูปแบบของการบริหารให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

ทุกคนในกองทัพเรือควรร่วมคิดร่วมทำ

อย่างไรก็ตาม ที่กล่าวมานั้นเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน ซึ่งได้ใช้เวลาวิเคราะห์วิจัยมาระยะหนึ่งแล้ว ผู้เขียนเชื่อมั่นเป็นอย่างยิ่งว่ากองทัพเรือยังมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษาของกองทัพเรือเป็นจำนวนมาก เพียงแต่บุคลากรเหล่านั้นไม่มีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถให้เป็นที่ประจักษ์ หากสามารถรวมกลุ่มบุคลากรเหล่านี้ มาช่วยกันวิจัยและพัฒนาระบบการศึกษาของกองทัพเรืออย่างรอบคอบและถี่ถ้วนแล้ว เราน่าจะได้แนวทางการจัดระบบการศึกษาที่ดีที่สุดได้ ผู้เขียนเพียงต้องการที่จะสื่อแนวคิดของตนเอง และจุดประกายให้อ่านทุกท่านร่วมกันคิดร่วมกันพิจารณาเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังพลอย่างจริงจัง เพื่อแก้ไขปรับปรุงกำลังพลให้มีคุณภาพสามารถปฏิบัติภารกิจต่างๆของกองทัพเรือได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ดังนั้น การพิจารณาเพื่อปรับปรุงการบริหารการศึกษาของกองทัพเรือ หรือการพิจารณาเพื่อปรับหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรื่อนี้ ควรเปิดกว้างที่จะรับฟังความคิดเห็นจากบุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ หรือเปิดโอกาสให้บุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณา เพื่อที่จะพัฒนาการศึกษาของกองทัพเรือ ให้สามารถสร้างบุคลากรที่มีคุณลักษณะ ตามที่กองทัพเรือพึงประสงค์ และสมดังเจตนารมณ์ขององค์บิดาแห่งกองทัพเรือไทยต่อไป